

VILNIAUS VYSKUPIJOS KATEDROS KAPITULOS PROKURATORIAUS PAREIGYBĖ XIX A.: RAIDOS YPATUMAI IR PERSONALIJOS

ALDONA PRAŠMANTAITĖ

Vilniaus katedros kapitula, įkurta drauge su vyskupija 1388 m., buvo vyskupijos ganytojui pavaldi, jam vyskupiją administruoti padėti pareigą turinti, tačiau suteiktų fondacijų dėka materialiai savarankiška institucija. Katedros kapitula bendrai valdė stalo dvarus – žemės valdas, skirtas katedrai išlaikyti ir kitoms bendroms korporacijos reikmėms. Kapitulai taip pat priklausė jurisdikcija Vilniaus mieste – žemės sklypai ir namai, kurių dauguma buvo nuomojama¹. Šį bendrai valdomą turtą administravo specialiai tam įsteigtas kapitulos pareigūno institutas – prokuratorija². Gniezno arkivyskupijai pavaldžių vyskupijų, tarp jų ir Vilniaus, katedrų kapitulų prokuratorijų įsteigimo aplinkybės, kaip ir konkreti data, nežinoma. Tokias pareigas einantys asmenys vadinti prokuratoriais. Pastarasis kapitulos pareigūno pareigybę įvardijantis terminas yra fragmentiškai minimas XIV a. vidurio Lenkijos ir Lietuvos vyskupijų dokumentuose. Stanisławas Zachorowski, XX a. pirmoje pusėje analizavęs Gniezno arkivyskupijos vyskupijų katedrų kapitulų raidą Viduramžių laikotarpiu, yra atkreipęs dėmesį, kad Vakarų Europos vyskupijų kapitulų turto administratoriams įvardyti buvo paplitęs terminas *cellararius*, kurio viena iš reikšmių yra ekonomas. Tyrėjo manymu, terminas *cellararius* kur kas taikliau nusako šiai pareigybei priskiriamos veiklos pobūdį³. Vilniaus katedros kapitulos dokumentuose kapitulos ekonominių reikalų tvarkymu besirūpinančiam pareigūnui įvardyti nuosekliai vartotas prokuratoriaus terminas.

¹ Jerzy Ochmański, *Biskupstwo wileńskie w średniowieczu: Ustrój i uposażenie*, Poznań: Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, 1972, p. 24–30.

² Hieronim Eugeniusz Wyczawski OFM, *Przygotowanie do studiów w archiwach kościelnych*, Kalwaria Zebrzydowska: Wydawnictwo OO. Bernardynów „Calvarianum”, 1990, p. 179.

³ Stanisław Zachorowski, *Rozwój i ustrój kapitul polskich w wiekach średnich*, Kraków: Towarzystwo Naukowe „Societas Vistulana”, 2005 (reedycja na podstawie wydania z 1912 r.), p. 147–151.

Turint omenyje prokuratoriaus tarnystės pobūdį, manytina, kad ši pareigybė buvo savalaikė Vilniaus katedros kapitulai. Prokuratorijos institutas yra apibrėžtas ir prokuratoriaus pareigos reglamentuotos tam skirtais kapitulos statutų dekretais⁴. Nepaisant prokuratoriui deleguotų užduočių svarbos (buvo atsakingas už valdų ir pastatų priežiūrą, mokesčių surinkimą, refekcijų konfratrams išmokėjimą, etc.), šios pareigybės istorija yra menkai tyrinėta. Pagrindinė priežastis – perdėm fragmentiški šaltinių duomenys. Tai nėra išskirtinis Vilniaus katedros kapitulos prokuratorijos raidos bruožas. Tyrėjai yra pastebėję, kad nors Gniezno arkivyskupijai priklausiusių vyskupijų katedrų kapitulų dokumentuose prokuratoriaus pareigybė fiksuota 1355 m., tačiau tik nuo XV a. yra duomenų, teikiančių pagrindą tiek pačią pareigybę, tiek jos veiklą išsamiau apibūdinti⁵. Vilniaus kapitulos atveju daugiau duomenų apie prokuratoriaus pareigybę yra pradedant XVI a. antru dešimtmečiu. Wioletta Pawlikowska-Butterwick, tyrusi Vilniaus katedros kapitulos prokuratorių veiklą XVI a. antroje pusėje, kaip pagrindinį normatyvinį dokumentą nurodo kapitulos 1515 m. statutus⁶. Tyrėja nustatė, kad Vilniaus katedros kapitulos korporacija XVI a. antroje pusėje iš savo tarpo rinkdavo vieną ar du prokuratorius, sudarė personalinę jų sąrašą ir apibūdino pagrindines veiklos kryptis. Pareigybės vietos kitų bažnytinių pareigybių kontekste sampratai ir raidos ilgesniame laiko tarpsnyje analizei svarbi yra mokslininkės išvada apie platų prokuratorių veiklos spektrą nagrinėtu laikotarpiu – nuo žemės valdų ir namų priežiūros iki kapitulos narių aprūpinimo kanceliariniais reikmenimis⁷. Poznańės ir Krokuvos vyskupijų katedrų kapitulų šio laikotarpio tyrimai leidžia teigti, kad platus kapitulos prokuratoriaus veiklos spektras buvo būdingas ir kitų Gniezno arkivyskupijos vyskupijų kapitulų raidos elementas⁸.

⁴ Statuta Capituli Cathedralis Vilnensis, in: Wioletta Pawlikowska-Butterwick, Liudas Jovaiša, *Vilniaus ir Žemaičių katedrų kapitulų statutai*, Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2015, p. 324–325, 329–331, st. 52, 53, 55, 64, 66, 72, etc.; Summariusz artykułów Statutu kapituły wileńskiej, [XIX a. ?], in: *Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyrius* (toliau – LMAVB RS), f. 43, b. 176, l. 7–9.

⁵ Stanisław Zachorowski, *op. cit.*, p. 147.

⁶ Wioletta Pawlikowska, „Prokuratorzy wileńskiej kapituły katedralnej w drugiej połowie XVI wieku“, in: *Wschodni Rocznik Humanistyczny*, Lublin, 2009, t. VI, p. 52.

⁷ *Ibid.*, p. 51–64.

⁸ Stanisław Zachorowski, *op. cit.*, p. 147–151; Paweł Dembiński, *Poznańska kapituła katedralna schyłku wieków średnich*, Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 2012, p. 257–266; Paweł Dembiński, „Prokuratorzy poznańskiej kapituły katedralnej w latach 1428–1500“, in: *Roczniki Humanistyczne*, Lublin, 2003, t. 69, p. 127–165.

Tad Vilniaus vyskupijos katedros kapitulos prokuratoriaus veikla šiuo požiūriu nėra išimtis.

Šio straipsnio tikslas yra pristatyti tyrimą, kuriuo siekta išsiaiškinti Vilniaus kapitulos prokuratorijos pareigybės ypatumus imperiniu laikotarpiu. Nagrinėta prokuratoriaus rinkimų procedūra, aiškintasi imperijos valdžios pozicija šios pareigybės atžvilgiu, analizuotos pagrindinės prokuratoriaus veiklos kryptys. Keltas uždavinys identifikuoti prokuratorių personalijas, siekta nustatyti šios pareigybės statusą kapitulos narių bažnytinės karjeros kontekste. Nagrinėjant Vilniaus kapitulos prokuratoriaus pareigybės istoriją XIX a., aukščiau minėti Pawlikowskos-Butterwick tyrimai, viena vertus, tapo atspirties tašku pasirenkant metodologinę prieigą, kita vertus, tai reikšminga medžiaga vertinant laikotarpio raidos ypatumus. Po Abiejų Tautų Respublikos padalijimų Vilniaus vyskupijos katalikų dvasininkijai su vyskupu priešakyje tapus Rusijos imperijos valdiniais, katedros kapitula iki XIX a. penkto dešimtmečio pasaulietinės valdžios inicijuotų reformų išsaugojo bažnytinę teisę ir kapitulos statutais garantuotą pajamų šaltinį iš bendrai administruojamų žemės valdų ir kitokio turto. Pastaroji aplinkybė teikia pagrindą darbinei hipotezei, kad prokuratoriaus pareigybė nunyko Rusijos imperijos valdžios iniciatyva penktame amžiaus dešimtmetyje sekuliarizavus kapitulos valdas. Šiuo straipsniu pristatomas tyrimas yra mėginimas rekonstruoti XIX a. prokuratoriaus pareigybės veiklos modelį ir nepretenduoja į nuoseklią galimo raidos kismo analizę amžių bėgyje. Tam reikėtų pirmiau atlikti šios pareigybės raidos XVII–XVIII a. tyrimus.

Istoriografijos metmenys. Šaltiniai. Aukščiau cituotas Pawlikowskos-Butterwick straipsnis, skirtas Vilniaus katedros kapitulos prokuratorių veiklos XVI a. antroje pusėje problematikai, iki šiol yra vienintelis darbas, kuriame, pasitelkus pirminius šaltinius, išnagrinėtas pradinis šios pareigybės raidos etapas. XIX a. Vilniaus katedros kapitulos narių pareigybių, neišskiriant ir bažnytinių, raidos tyrimų apskritai nėra. Pagrindinis temai reikalingų duomenų šaltinis – katedros kapitulos posėdžių protokoluose fiksuoti duomenys apie prokuratoriaus rinkimus, išrinktus asmenis, jiems deleguojamas užduotis ir jų vykdymą. Katedros kapitulų posėdžių protokolų originalai saugomi Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriuje (toliau – LMAVB RS). Chronologine tvarka pamečiui į atskiras knygas rašyti posėdžių protokolai informatyvumo požiūriu labai įvairuoja – nuo kone pažodinės posėdžio stenogramos iki perdėm glausto pagrindinių svarstytų dalykų atpasakojimo. Išsamumu ir

kartu apimtimi, išskyrus vieną kitą išimtį, pasižymi amžiaus pirmos pusės, ypač pirmųjų dešimtmečių, posėdžių protokolai. Tačiau chronologinės šios dokumentų grupės spragos, kaip antai 1829–1831 m. protokolų originalų stygius, tapo nemenku iššūkiu nustatant tais metais prokuratoriaus pareigas ėjusius asmenis. Kita vertus, net ir išsamaus protokolo atveju anaipol ne kiekvieną kartą prokuratoriaus rinkimai ar juolab išrinktų šių pareigūnų veiklos apimtys fiksuotos. Neatmestina, kad tai nelaikyta svarbia, užrašymo verta informacija. Be to, akivaizdu, kad posėdyje svarstytų duomenų įrašymas į protokolą didele dalimi priklausė nuo posėdį protokolavusio sekretoriaus kvalifikacijų, individualaus rašymo ir minčių dėstymo stiliaus. Savo veikale, skirtame vyskupijos istorijai, aptardamas kapitulos vietą vyskupijos administracinėje struktūroje Jonas Kurčevskis (Jan Kurczewski)⁹ į prokuratoriaus, kaip, beje, ir kitų bažnytinių ar pasaulietinių kapitulos narių pareigybių istoriją, nesigilino. Tokia žinomo XIX a. Vilniaus vyskupijos istorijos tyrinėtojo, kurio veikalus Bažnyčios istorijos tema šių dienų tyrinėtojai neretai pasitelkia kaip patikimus šaltinius, visateisio kapitulos nario (kanauninkas 1898–1899 m., prelatas nuo 1899 m.) pozicija perša prielaidą, kad kapitulos narių pareigybės laikytos savaime suprantamu, tad ir aptarti nebūtinu dalyku. Pastebėtina, kad Kurčevskio parengta kapitulos posėdžių protokolų santrauka¹⁰ prokuratoriaus pareigybės analizei yra mažai informatyvi. Autorius XIX a. laikotarpiu prokuratoriaus pareigybės buvimą fiksuoja fragmentiškai, atskirais atvejais prie kanauninko ar prelato pavardės nurodydamas jį ėjus prokuratoriaus pareigas.

Kapitulos prokuratoriaus veiklos tyrimams vertingi yra išlikę XIX a. pirmųjų dešimtmečių prokuratorių korespondencijos, jų sudarytų sutarčių, raportų kapitulai fragmentai. Šių dokumentų yra saugoma LMAVB RS ir Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Retų knygų ir rankraščių skyriuje (toliau – LNMMB RKRS). Savaip informatyvus šaltinis apie prokuratoriaus pareigas ėjusius asmenis yra dvasininkų tarnybos lapai. Pastarieji pagal imperijos valdžios nustatytą formą nuo 1813 m. turėjo būti teikiami Kolegijai¹¹. Didžiausias šių dokumentų rinkinys yra Rusijos vals-

⁹ Jan Kurczewski, *Biskupstwo wileńskie od jego założenia aż do dni obecnych*, Wilno: Druk Józefa Zawadzkiego, 1912, p. 105–124.

¹⁰ Jan Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska w jej dziejowym, liturgicznym, architektonicznym i ekonomicznym rozwoju*, cz. 3, Wilno: Druk Józefa Zawadzkiego, 1916.

¹¹ Aldona Prašmantaitė, „Archyviniai šaltiniai XIX a. Lietuvos katalikų dvasininkijos socialinės raidos tyrimams: tarnybos lapai“, in: *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis*, Vilnius, 2013, t. 37, p. 57–79.

tybės istorijos archyve Sankt Peterburge, tačiau dėl 2022 m. Rusijos pradėto karo Ukrainoje ir radikaliai pasikeitusios politinės situacijos tyrėjams iš Lietuvos ir kitų Europos Sąjungos valstybių Rusijos archyvuose saugomi dokumentai tapo neprieinami. Dalis XIX a. Lietuvos dvasininkų tarnybos lapų yra saugoma Lietuvos valstybės istorijos archyve (toliau – LVIA), tačiau dėl painios jų archyvinio sutvarkymo metodikos, rodyklių stygiaus, tyrėjai yra pasmerkti „aklai“ duomenų paieškai. Rengiant straipsnį ne visų prokuratoriaus pareigas ėusių asmenų tarnybos lapus pavyko rasti, nors tikėtina, kad jie yra išlikę LVIA rinkiniuose. Dabartiniame temos tyrimo etape turimi pirminių šaltinių duomenys leidžia bendrais bruožais pristatyti XIX a. prokuratoriaus pareigybės raidą pasirinktu aspektu.

Rinkimų procedūra. Kapitulos korporacijai statutais deleguota prokuratoriaus išrinkimo pareiga XIX a. nebuvo kvestionuota. Procedūra iš esmės nesikeitė, t. y. prokuratorius tradiciškai buvo renkamas generalinės sesijos metu vienerių metų kadencijai. Pawlikowskos-Butterwick duomenimis, šio pareigūno rinkimai XVI a. antroje pusėje vyko per rudens sesiją. Tuo tarpu XIX a. vyravo rinkimai pavasario generalinės sesijos metu. Pirmuoju per pavasario sesiją išrinktu prokuratoriumi tapo 1802 m. birželio mėnesį išrinktas Juozapas Mirskis (Jozefat Mirski)¹², Vilniaus katedros kapitulos kanauninko, Minsko vyskupo Jokūbo Dederkos (Jakub Dederko) koadjutorius. Turint omenyje, kad Mirskio pirmtakas kanauninkas Ignacijus Kontrimas (Ignacy Kontrym) 1798 m. buvo išrinktas rudens generalinėje sesijoje¹³, yra pagrindo manyti, kad su jo kadencija Vilniaus kapitulos tradicija rinkti prokuratorių rudeni baigėsi. Argumentais pagrįsti rinkimų datos pasikeitimą stinga duomenų. Pawlikowskos-Butterwick analizuotu XVI a. antros pusės laikotarpiu prokuratoriaus kadencija paprastai trukdavo vienerius metus ir galėjo būti pratęsiama, t. y. pasibaigus vienerių metų kadencijai, kapitula šioms pareigoms išrinkdavo tą patį asmenį. Tyrėja nustatė, kad pakartotinio išrinkimo faktas kapitulos dokumentuose ne visuomet fiksuotas¹⁴. Tokia tendencija išliko ir XIX a. Antai jau minėto Kontrimo kadencija prokuratoriaus pareigose truko ketverius metus. Yra pagrindo manyti, kad užbaigęs pirmuosius prokuratoriaus kadencijos metus, jis buvo apsisprendęs

¹² Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1802-06-28, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 246, p. 369.

¹³ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1798-11-05, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 245, p. 240–241.

¹⁴ Wioletta Pawlikowska, *op. cit.*, p. 53.

pareigų atsisakyti, tačiau galiausiai sutiko jas eiti tiek, kiek reikės, t. y. iki kapitulai išrenkant jį šiose pareigose galėsiantį pakeisti konfratrą¹⁵. Norinčių kurį laiką neatsirado, tad Kontrimui dar trejetą metų teko eiti prokuratoriaus pareigas (žr. priedą).

Svarbiausias rinkimų į prokuratorius procedūros elementas buvo kandidato apsisprendimas imtis šių pareigų. Kandidato dalyvavimas posėdyje, kurio metu buvo renkamas prokuratorius, nebuvo būtinas. Būtent taip 1798 m. lapkritį į prokuratorius buvo išrinktas Kontrimas. Konfratrams pakako kapitulos prezidento patikinimo apie iš jo gautą sutikimą. Po poros savaitių vykusiame kapitulos posėdyje dalyvavęs Kontrimas jau asmeniškai patvirtino sutinkantis su prokuratoriaus tarnyste¹⁶. Nagrinėtu laikotarpiu prokuratorius dažnai pats apsisprendavo dėl kadencijos baigties. Antai prokuratorius kanauninkas Ignacijus Borovskis (Ignacy Borowski), 1837 m. gegužės pradžioje kapitulos sprendimo jo kadenciją pratęsti neginčijo¹⁷, tačiau po poros savaitių vykusiame kapitulos posėdyje šių pareigų atsisakė. Vienas iš kapitulai pateiktų tokio apsisprendimo argumentų tąkart buvo aštuonerius metus besitęsianti kadencija; turėjo ir kitų, konkrečiai neįvardytų priežasčių¹⁸. Matyt, jų būta svarių, nes kapitula tokio savo konfratro apsisprendimo nemėgino ginčyti ir tame pačiame posėdyje prokuratoriumi vienbalsiai išrinko kanauninką Juozapą Baukevičių (Józef Bowkiewicz)¹⁹. Pastarieji pavyzdžiai perša prielaidą, kad kapitulos prokuratoriaus pareigos nebuvo tarp tų, dėl kurių prelatai ir kanauninkai varžytųsi. Kaip įprasta, rinkimai į šias pareigas vyko pretenduojant vienam kandidatui. Neretai kapitulos nariams iš anksto tekdavo potencialų kandidatą įkalbėti neatsisakyti teikti savo kandidatūros balsavimui. Būta atvejų, kai tam pasitelkti tarpininkai, kurių užduotis buvo įkalbėti potencialų kandidatą imtis prokuratoriaus tarnystės ar šias pareigas tuo metu jau einantį dvasininką jų neatsisakyti. Pasitaikydavo, kad kandidatas pasinaudodamas situacija keldavo konfratrams savo sąlygas. Antai pasibaigus Kruševskio 1806–1807 m. kadencijai, jo darbu patenkinta kapitula delegavo kanauninką Joakimą Su-

¹⁵ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1801-06-08, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 246, p. 250.

¹⁶ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1798-11-19, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 245, p. 243.

¹⁷ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1837-05-03, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 265, l. 41–41v.

¹⁸ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1837-05-14, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 265, l. 43v.

¹⁹ *Ibid.*

listrovskį (Joachim Sulistrowski) pavesdama jam įkalbėti Kruševskį toliau dirbti prokuratoriumi. Kruševskis sutiko, tačiau su sąlyga, kad jam prireikus asmeniniais reikalais išvažiuoti iš Vilniaus, kapitula prokuratoriui deleguotas užduotis, jei jų atsirastų jam nesant Vilniuje, pavestų kam nors kitam. Kapitulai su tuo sutikus, Kruševskis liko prokuratoriumi dar vienerių metų kadencijai²⁰. Kapitula sprendimą dėl prokuratoriaus, kaip ir dėl kiekvienos kitos pareigybės, priimdavo slaptu balsavimu balsų dauguma. Tiek rinkimai dalyvaujant tik vienam kandidatui, tiek vyraujanti balsavimo rezultatų formulė, kad sprendimas priimtas vienbalsiai, perša prielaidą prokuratoriaus rinkimų procedūrą buvus ganėtinai formalia.

Analizei pasirinktu laikotarpiu statutų dekretais apibrėžta prokuratoriaus vienerių metų kadencija priskirtina prie išimčių (žr. priedą). Manytina, kad viena iš pagrindinių trukmės pratęsimo priežasčių buvo norinčiųjų šių pareigų imtis stoka. Akivaizdu, kad tokių kaip Baukevičius, manusių, jog dėl kapitulos gerovės kiekvienas jos narys privalo pagal eilę skirti savo laiką bendriems interesams²¹, buvo mažuma. XIX a. šias pareigas ėjusių iki gyvos galvos nenustatyta – Edvardo Tupalskio (Edward Tupalski) atvejis priskirtinas prie dabartiniame temos tyrimo etape argumentuotai pagrįsti neįmanų (žr. priedą).

Prokuratorius savo tarnystę pradėdavo tą dieną, kai kapitula pritardavo jo kandidatūrai. Dabartiniame temos tyrimo etape turimuose šaltiniuose duomenų apie prokuratoriaus priesaiką nerasta. Labai galimas dalykas, kad nagrinėjamu laikotarpiu tai buvo jau nunykęs procedūros elementas. Tačiau prokuratoriaus pareiga savo veiklą derinti su kapitula ir jai atsiskaityti liko iš esmės nepakitusi. Fragmentiški šaltinių duomenys leidžia teigti, kad prokuratorius kasmet kapitulai teikdavo išsamius raportus. Be to, kiekvienu sudėtingesniu atveju iš anksto pristatydavo reikalą bendrame kapitulos posėdyje ir gaudavo konfratrų pritarimą, kaip reikėtų elgtis. Dažniausiai svarstyti kapitulos finansiniai ir ekonominiai dalykai su mirusio konfratro paveldėtojais.

Šio laikotarpio šaltiniuose vartotas terminas „generalinis prokuratorius“ nebūtinai reiškė jį turint pavaldinių. Tačiau atskirais atvejais prokuratorius pagalbininkų turėjo. Antai Kontrimui dar prieš pradėdant eiti pareigas atsisakius rūpintis Jonavos ir Žiežmarių žemės valdomis, dėl kurių

²⁰ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1807-06-01, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 247, l. 248v; Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1807-06-15, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 247, l. 142.

²¹ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1837-05-14, l. 43v.

tuo metu kapitula bylinėjosi su Infiliantų vyskupo Juozapo Kosakovskio paveldėtojais, šių valdų reikalus tvarkyti buvo įpareigotas kanauninkas koadjutorius Pranciškus Kelpša (Franciszek Kełpsza/Kiełpsza)²². Kitas šaltiniuose minimas prokuratoriaus pavaduotojas sutinkamas Mirskio pirmosios prokuratoriaus kadencijos laikotarpiu – 1802 m. minimas kanauninko Nikodemo Puzinos (Nikodem Puzyna) koadjutorius Tomas Puzina (Tomasz Puzyna)²³. Ar jis prokuratoriaus pavaduotojo pareigas ėjo visos Mirskio kadencijos metu, ar tai buvo vienkartinis pavedimas, argumentuotai atsakyti neįmanu. Dabartiniame temos tyrimo etape turimi duomenys perša prielaidą, kad prokuratoriaus pavaduotojo ar laikino pagalbininko kandidatūrai kapitulos balsavimas nebuvo būtinas. Antai sprendimą dėl Kelpšos skyrimo prokuratoriaus Kontrimo pagalbininku priėmė kapitula, tačiau Zenkavičius, kai jam prireikė keletui mėnesių išvykti iš Vilniaus asmeniniais reikalais, kapitulą tik informavo, kad vietoj jo laikinai prokuratoriaus pareigas tuomet eisiąs Juozapas Boguslavskis (Józef Bogusławski)²⁴. Peršasi prielaida, kad pagalbininkų pasitelkimas priklausė nuo paties prokuratoriaus apsisprendimo.

Prokuratoriui už darbą kapitula mokėjo atlyginimą. Jo dydis pareigybės raidoje kapitulos sprendimu kito į viršų kylančia kreive. Pawlikowskos-Butterwick duomenimis XVI a. antroje pusėje prokuratoriaus atlygis per dešimtmetį padidėjo kone ketvirtadaliu – nuo 24 iki 30 kapų lietuviškų grašių²⁵. 1797 m. pavasarį kapitulos prokuratoriaus metinis atlyginimas buvo padidintas nuo 300 iki 1800 lenkiškų auksinų²⁶. Pasitaikydavo atvejų, kai prokuratorius atsisakydavo imti atlyginimą. Antai Kruševskis, 1797 m. rudenį dėkodamas konfratrams už pasitikėjimą ir jam perduotą ekonominių kapitulos reikalų tvarkymą, raštu deklaravo apie savo pasiryžimą sekti savo pirmtako Motiejaus Tiškevičiaus (Maciej Tyszkiewicz) pavyzdžiu ir atsisakė atlygio už darbą tiek prokuratoriaus, tiek ir kapitulos išdinininko pareigose²⁷. Kapitula tam neprieštaravo. Antrąkart 1806 m. sutikdamas

²² Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1798-11-05, p. 240–241.

²³ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1802-07-21, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 246, p. 371.

²⁴ Prokuratoriaus Zenkavičiaus raštas kapitulai, 1811-07-21, in: *Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Retų knygų ir rankraščių skyrius* (toliau – *LNMMB RKRS*), f. 190, b. 261, l. 3–4v.

²⁵ Wioletta Pawlikowska, *op. cit.*, p. 58.

²⁶ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1797-04-26, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 244, p. 382–383.

²⁷ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1797-10-18, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 245, p. 30–31.

intis prokuratoriaus pareigų Kruševskis vėl patvirtino atsisakąs atlyginimo. Kapitula, kaip ir pirmąsyk, savo konfratrui buvo dėkinga už tokį apsisprendimą²⁸. Nėra žinoma, kad Kruševskį šiose pareigose pakeitę kapitulos nariai būtų pasekę jo pavyzdžiu. Yra pagrindo manyti, kad Kruševskio kadencijai pasibaigus, atlyginimas prokuratoriui kurį laiką nebuvo mokomas. Tik 1816 m. pavasarį argumentuojant, kad kapitulos nariai, eidami jiems patikėtas prokuratoriaus pareigas, gana dažnai turi nenumatytų ir į finansines ataskaitas negalimų įtraukti išlaidų, kapitula nusprendė tuomečiam prokuratoriui Simonui Porazinskiui (Szymon Poraziński) ir po jo šias pareigas eisiantiems iš kapitulos kasos mokėti metinį 150 rublių sidabru atlyginimą²⁹. Atsakymui, ar tokio sprendimo laikytasi, ir jei taip, tai ar kito/nekito atlygio dydis, duomenų stinga.

Kapitulos statutais buvo apibrėžta, kad prokuratoriais būtų renkami šioms pareigoms tinkami kandidatai. Keltas reikalavimas, kad tai būtų sąžiningi ir dorovingi asmenys. Klusnumas ir lojalumas vyskupijos dvasinei vyresnybei neabejotinai buvo svarbus, tačiau nesudarė kliūčių prokuratoriaus tarnystei. Tai vaizdžiai iliustruoja Kruševskio atvejis. Šis kanauninkas, 1804 m. ilgai atsikalbinėjęs ir galiausiai taip ir nepaklūsęs vyskupo nurodymui vizituoti vienuolynus, po kurio laiko savavališkai išvyko į Prūsiją³⁰. Pastebėtina, kad vyskupas Kosakovskis tąkart neatsitiktinai vizitatoriumi buvo pasirinkęs Kruševskį. Pasak vyskupo, pijorų ir laterano regulinių kanauninkų vienuolynų, ypač veikiančių Vilniuje, fundacijos esančios labai painios ir todėl reikalingos išsamesnės patikros, kurioms atlikti kanauninkas Kruševskis turi pakankamai gebėjimų³¹. Aplinkybė, kad nepaklusnumas šiuo konkrečiu atveju nesukliudė būti renkamam į prokuratorius, leidžia manyti, jog prioritetas teiktas ne asmens elgsenai, o jo turimoms kvalifikacijoms. Orientavimasis fundacijų tvarkymo reikaluose ir apskritai ekonominis išprusimas prokuratoriaus darbe buvo labai pravartus ir konfratrų vertintas dalykas. Čia pasitelktam Kruševskio atvejui įtakos, matyt, turėjo ir tai, kad jis prokuratoriaus tarnystės patirtį jau turėjo.

Pastebėtina, kad 1797–1798 m. Kruševskis lygia greta ėjo ir prokuratoriaus, ir kapitulos išdininko pareigas³². Pastarasis atvejis leidžia teigti,

²⁸ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1806-07-28, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 247, l. 135v.

²⁹ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1816-04-22, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 257, l. 11.

³⁰ Vyskupo Jono Nepomuko Kosakovskio raportas, 1804-08-28, in: *LNMMB RKRS*, f. 130, b. 2208, l. 153–153v.

³¹ *Ibid.*, l. 153.

³² Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1797-10-18, p. 30–31.

kad kitaip nei šių pareigybių genezės laikotarpiu, į XIX a. Vilniaus kapitula įžengė prokuratoriui jau neturint kapitulos išdo tvarkymo prievolės. Nustatyta, kad šios pareigos analizei pasirinktu laikotarpiu dvejetainis tik išskirtiniais atvejais. Antai Civinskis atskirais savo kadencijos prokuratoriaus pareigose metais buvo ir kapitulos išdininku³³. Veikiausiai tai buvo paties Civinskio, prieš tai kaip tik ėjusio išdininko pareigas, apsisprendimas. Kokie motyvai jį lėmė, neaišku. Visais kitais atvejais XIX a. išdininku buvo renkamas kitas kapitulos narys. Tas pats Kruševskis 1806 m. sutikdamas imtis prokuratoriaus pareigų, noro drauge tvarkyti ir kapitulos išdą neišreiškė. Be Civinskio, pirmoje amžiaus pusėje užfiksuotas dar vienas prokuratoriaus pareigybės dubliavimo atvejis. Kapitula 1798 m. Kontrimą išrinko prokuratoriumi ir Korsako bursos administratoriumi. Bursos administratorius turėjo pareigą prižiūrėti mokinius, užtikrinti deramą jų elgesį ir tvarkyti visus ekonominius reikalus, įskaitant ir bursai priklausiusių žemės valdų valdymą. Korsako bursos administratoriaus darbą kapitula įvertino 500 lenkiškų auksinų metiniu atlygiu³⁴. Spėtina, kad didelės bursos administratoriaus darbo apimtys buvo ta priežastis, kodėl Kontrimas sekėjų neturėjo. Pasibaigus Kontrimo kaip prokuratoriaus ir Korsako bursos administratoriaus kadencijai, šios pareigybės po to nedubliuotos. Kiek neįprastas pareigų dubliavimas fiksuotas XIX a. paskutiniame dešimtmetyje. Prokuratoriaus tarnystę pradėjęs 1896 m. rudenį Motiejus Harasimavičius (Maciej Harasimowicz) lygia greta ėjo ir katedros kapitulos sekretoriaus, ir punktatoriaus pareigas³⁵. Pastarasis atvejis akivaizdžiai yra prokuratoriaus darbo apimčių sumažėjimo pasekmė.

Kolektyvinio portreto bruožai. Šiuo metu yra identifikuota 20 asmenų, analizei pasirinktu laikotarpiu rinktų į katedros kapitulos prokuratorius (16) ar ėjusių jo pagalbininko (4) pareigas (žr. priedą). Juozapas Mirskis prokuratoriumi su poros metų pertrauka buvo du kartus (žr. priedą). Ar antrąkart prokuratoriaus pareigas ėjo Jonas Civinskis (Jan Cywiński), vienareikšmiškai atsakyti dabartiniame temos tyrimo etape neįmanu. Civinskio pavardės kaip prokuratoriaus paminėjimas jo kadencijai šiose pareigose pasibaigus, veikiausiai yra susijęs su vienkartinė užduotimi ar ka-

³³ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1822-04-19, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 261, p. 11.

³⁴ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1798-09-28, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 245, p. 242-243.

³⁵ Katedros kapitulos posėdžio protokolo santrauka, 1896-09-30, in: Jan Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, cz. 3, p. 530.

dencijos laikotarpiu tvarkyti pavesto reikalo užbaigimu, bet ne tais metais prokuratoriumi išrinkto Mykolo Avtuškevičiaus (Michał Awtuszkiewicz) pagalbininko statusu (žr. priedą). Aplinkybė, kad šiuo metu turimuose šaltiniuose po 1843 m. prokuratorių sąrašas nutrūksta iki 1865 m., anaiptol nereiškia, kad 1844–1865 m. tokios pareigybės Vilniaus kapituloje nebuvo. Juolab nėra aišku, kada baigėsi 1843 m. perrinkto Baukevičiaus kadencija. Turint omenyje Baukevičius atsidavimą kapitulos reikalams, labai galimas dalykas, kad jis prokuratoriaus pareigas galėjo eiti iki savo paskyrimo vyskupijos administratoriumi 1863 m. Versija, kad jas ėjo iki 1865 m. kapitulos rudens generalinėje sesijoje prokuratoriumi paskiriant Tupalskį³⁶ (žr. priedą), taip pat galima. Pagrindo teigti, kad prokuratoriumi 1896 m. išrinktas Harasimavičius (žr. priedą) buvo paskutinis jas ėjęs kapitulos narys, nėra. Tad šiame straipsnyje teikiamas prokuratorių sąrašas yra preliminarus ir koreguotinas. Kita vertus, mažai tikėtina, kad ateityje jį pavyks reikšmingai papildyti. Pagrindinė priežastis – perdėm fragmentiški šaltinių duomenys. Katedros kapitulos posėdžių protokoluose, kaip minėta, XIX a. antroje pusėje pateikiama kaskart vis labiau fragmentiška informacija visais klausimais. Šiuo aspektu prokuratoriaus pareigybė nėra išimtis. Neatmestina, kad duomenų stoka apie prokuratorius iš dalies sąlygojo ir po 1841 m. žemės valdų sekuliarizacijos sumenkusios prokuratoriaus darbo apimtys.

Dažniausiai prokuratoriais ar jų pagalbininkais rinkti kanauninkai – 65 % (13 iš 20). Tiesa, du iš jų prokuratoriaus kadencijos eigoje tapo prelatais (Kontrimas ir Baukevičius) (žr. priedą) ir tęsė prokuratoriaus tarnystę. Prelatų procentas jiems pradėdant eiti prokuratoriaus pareigas buvo mažiausias – 15 % (3 iš 20). Kanauninkams koadjutoriams, įskaitant ir garbės kanauninką Vaškevičių, tenka 20 % (4 iš 20). Adomas Kosakovskis, prokuratoriaus pareigas ėjęs 1812 m., kapitulos kanauninku buvo paskirtas 1814 m.³⁷ Visateisiu Vilniaus katedros kapitulos kanauninku po savo koadjutoriaus Nikodemo Puzino mirties 1819 m.³⁸ tapo ir Tomas Puzina. Tuo tarpu Juozapas Mirskis savo bažnytinę karjerą ir baigė būdamas kanauninku koadjutoriumi. Pastebėtina, kad nė vienas iš koadjutorių savo prokuratoriaus kadencijos laikotarpiu netapo visateisiu kapitulos nariu. Dabartiniame temos tyrimo etape turimi duomenys leidžia teigti, kad prokuratoriaus

³⁶ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1865-09-28, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 268, l. 273.

³⁷ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1814-07-20 [?], in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 253, l. 81v–82.

³⁸ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1819-10-31, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 260, p. 145.

pareigos buvo patikimos kapitulos bendruomenės nariams nepriklausomai nuo jų tuometinio statuso ir turimos tarnystės kapituloje. Prokuratoriais rinkti tiek visateisiai kapitulos nariai, kanauninkai ir prelatai, tiek jų koadjutoriai. Tvirtinti, kad prokuratoriaus pareigybė analizuotu laikotarpiu buvo svarbus bažnytinės karjeros etapas, nėra pagrindo. Pakankamai iškalbinga detalė yra dvasininko biografijos duomenys dvasininkų tarnybos lapuose. Nors juose grafa apie asmens eitas ar einamas pareigas, žvelgiant iš laiko perspektyvos, įpareigotų įrašyti ir prokuratoriaus pareigybę, tačiau *de visu* peržiūrėtuose prokuratoriaus pareigas įvairiais XIX a. metais ėjusių dvasininkų tarnybos lapuose šios informacijos nerasta. Galima prielaida, kad prokuratoriaus pareigų nei pats asmuo, nei savo parašu tarnybos lapus tvirtinę vyskupijos hierarchai nevertino kaip minėtino biografijos ar juo labiau bažnytinėi karjerai reikšmingo fakto. Tačiau tarp prokuratoriaus pareigas analizei pasirinktu laikotarpiu ėjusių dvasininkų yra su laiku pakilusių ant aukščiausių bažnytinės karjeros pakopų. Antai 1813–1816 m. prokuratoriaus pareigas ėjo būsimo Mogiliavo arkivyskupas metropolitas Kazimieras Dmochovskis. Tarp prokuratorių yra ir du būsimo Vilniaus vyskupijos administratoriai Baukevičius ir Civinskis (žr. priedą). Visi trys – Baukevičius, Civinskis, Dmochovskis – prokuratoriais tapo būdami kapitulos kanauninkais. Du iš jų (Civinskis ir Baukevičius) prokuratoriaus kadencijos laikotarpiu buvo į kapitulą įvesdinti prelatais, taigi pakilo bažnytinės karjeros laiptais. Prokuratoriaus pareigos vertintinos kaip svarbus jų imtis sutikusių asmens angažavimosi bendriems kapitulos, kartu ir vyskupijos reikalams elementas.

Angažavimasis bendrų kapitulos reikalų tvarkymui, atsakingas požiūris į pavestas pareigas, veikli tarnystė – tai bruožai, būdingi prokuratoriaus pareigas analizei pasirinktu laikotarpiu įvairiais metais ėjusiems asmenims. Ypač tuo pasižymėjo Baukevičius. Jį renkant prokuratoriumi, dvasininkas jau atstovavo kapitulą vyskupijos konsistorijoje kaip asesorius. Prokuratoriaus kadencijos metu buvo išrinktas vyskupijos konsistorijos viceoficijolu, vėliau oficijolu. Be šių pareigų dalyvavo įvairiuose komitetuose, komisijose, etc. Nuo 1837 m., t. y. tais pačiais metais kai sutiko imtis prokuratoriaus pareigų, pradėjo vadovauti Labdarybės draugijai³⁹. Daugybė laisva valia prisiimtų pareigų ir įsipareigojimų, atsakingas jų vykdymas netruko pelnyti jam konfratrų pagarbą ir pasitikėjimą. Tad neatsitiktinai tuometis

³⁹ Czesław Falkowski, „Bowkiewicz Józef (1794–1866)“, in: *Polski Słownik Biograficzny* (toliau – PSB), t. 2, Kraków: Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności, 1936, p. 379–380.

Vilniaus vyskupas Adomas Stanislovas Krasinskis (Adam Stanisław Krasinski), kurio prašymą 1863 m. vasaros pradžioje išvykti porai mėnesių sveikatos reikalais Vilniaus generalgubernatorius Michailas Muravjovas nekvestionuodamas patenkinio, savo, kaip tuomet manyta, trumpalaikio išvykimo metu, jį pavaduoti turinčiu vyskupijos generaliniu vikaru paskyrė ne ką kitą, o prelatą Baukevičių⁴⁰. Vietos pasaulietinės valdžios pareigūnai tąkart tam ne tik kad neprieštaravo, bet Baukevičių vertino kaip lojalų dvasininką, tačiau jau 1864 m. pradžioje tą valdžios pasitikėjimą jis buvo praradęs. Centrinės Rusijos imperijos valdžios jam deleguotą misiją kuo greičiau numalšinti sukilimą uoliai vykdančiam generalgubernatoriui Muravjovui ėmus formuoti kapitulos korporaciją, įkuriant joje imperijos valdžiai lojalių dvasininkų „partiją“ ir kontroliuojant, kad jiems būtų perduotos svarbiausios kapitulos kompetencijai deleguotos pareigos⁴¹, Tupalskis, vienas iš valdžios į kapitulą inkorporuotų dvasininkų, 1865 m. rudenį buvo paskirtas prokuratoriumi⁴². Šaltiniuose apie jo kaip Vilniaus kapitulos prokuratoriaus veiklą duomenų kol kas nerasta, tad nieko negalima pasakyti apie Tupalskio kaip prokuratoriaus veiklą, tačiau pats vietos imperinės valdžios pareigūnų globojamo dvasininko paskyrimo į šias pareigas faktas byloja, kad Vilniaus generalgubernatoriaus aplinkoje pareigybė vertinta.

Prokuratoriaus pareigas analizei pasirinktu laikotarpiu ėję kapitulos dvasininkai išsiskyrė išsilavinimu. Ne vienas jų savo laiku buvo studijavę ne tik teologinių disciplinų mokslus. Antai Kelpša pora metų Vilniaus universitete, tuo metu veikusiame kaip Vilniaus vyriausioji mokykla, šalia kanonų teisės studijavo eksperimentinę fiziką ir aukštąją matematiką⁴³. Labunskis, Mogiliavo arkivyskupijos seminarijos auklėtinis, Varšuvoje prieš tai buvo studijavęs karo mokslus, išklauses civilinės architektūros kursą⁴⁴. Avtuškevičius, baigęs Polocko jėzuitų gimnaziją, Vilniaus universitete šalia

⁴⁰ Adomas Stanislovas Krasinskis, *Atsiminimai*, parengė ir vertė Aldona Prašmantaitė, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2013, p. 201–202. Turėjusi būti trumpa, Vilniaus vyskupo kelionė į tuo metu populiarų Rusijos imperijos valstybinio kurortą statusą turėjusius Kemerius (nuo 1959 m. Kemeriai įeina į Jūrmalos kurortinį kompleksą), Vilniaus generalgubernatoriaus Muravjovo nurodymu tapo tremties keliu į Viatką. Iš tremties be teisės grįžti į vyskupiją 1882 m. paleistas vyskupas Krasinskis apsigyveno Krokuvėje.

⁴¹ Plačiau žr. Aldona Prašmantaitė, „Vilniaus vyskupijos katedros kapitula ir 1863 m. sukilimas“, in: *Lituanistica*, Vilnius, 2008, t. 54, Nr. 1 (73), p. 15–33.

⁴² Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1865-09-25, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 267, l. 273.

⁴³ Pranciškaus Kelpšos 1815 m. tarnybos lapas, in: *Lietuvos valstybės istorijos archyvas* (toliau – *LVIA*), f. 694, ap. 2, b. 6, l. 13v–14.

⁴⁴ Vincento Labunskio 1815 m. tarnybos lapas, in: *LVIA*, f. 694, ap. 2, b. 6, l. 12v–13.

teologijos mokslų studijavo filosofiją, teisę ir istoriją⁴⁵. Civinskis mokslą Vilniaus misionierių seminarijoje taip pat derino su studijomis Vilniaus universitete, lankė paskaitas Moralinių ir politinių mokslų fakultete. 1795 m. gavęs kunigystės šventimus, pradėjo pedagoginę karjerą Vilniaus vyskupijos seminarijoje ir pora dešimtmečių klierikams dėstė įvairias filosofijos disciplinas⁴⁶. Borovskis, Vilniaus misionierių seminarijos alumnas ir Vilniaus universiteto studentas, 1828 m. šioje aukštojoje mokykloje apsigynė darbą iš Bažnyčios kanonų srities, už kurį jam buvo suteiktas kanonų teisės daktaro laipsnis⁴⁷. Bene geriausia išsilavinimą tarp XIX a. prokuratorių buvo įgijęs Baukevičius. Pastebėtina, kad šis kapitulos prelatas, o 1863–1866 m. ir vyskupijos administratorius, savo laiku lygia greta su paskaitomis seminarijoje lankydamas universiteto Fizikos-matematikos bei Literatūros ir laisvųjų menų fakultetų paskaitas, nuosekliai gilinosi į teologijos disciplinas. Baigęs mokyklą Dotnuvoje, porą metų mokytojavo Panevėžyje, o 1815 m. įstojęs į Vilniaus vyskupijos seminariją, vėliau tęsė mokslus Vilniaus vyriausiojoje seminarijoje, kur įgijo ir teologijos magistro laipsnį. Vilniaus universitete Baukevičius 1832 m. sausio mėnesį apgynė teologijos mokslų daktaro laipsnį⁴⁸. Dmochovskis, tarp XIX a. prokuratoriaus pareigas ėjusių kapitulos narių pasiekęs aukščiausią – arkivyskupo metropolito – bažnytinės karjeros pakopą, išsilavinimu neišsiskyrė. Dvasininko karjerą pradėjęs Kraslavlio misionierių seminarijoje, iš kurios po metų perėjo mokytis į Vilniaus vyskupijos seminariją, polinkio studijuoti toliau, atrodo, neturėjo. Tai nesukliudė jam lengvai pasiekti bažnytinės karjeros aukštumas. Amžininkų akyse turėjo Bažnyčios reikalams visiškai atsidavusio, dievobaimingo, kuklaus ir nuolankaus dvasininko įvaizdį⁴⁹. Ganėtinai išpūdingas jo dvasinių tarnysčių ir pareigų sąrašas (Vilniaus vyskupų Kosakovskio ir Strojnovskio kapelionas, vyskupo kanceliarijos sekretorius, Vilniaus konsistorijos asesorius, Vilniaus vyriausiosios seminarijos tarybos narys, etc.) perša prielaidą Dmochovskį turėjus gebėjimų reikiamu laiku atsidurti reikiamoje vietoje. Diplomatinio talento, leidusiu jam laviruoti tarp bažnytinės teisės kanonų, neužsitraukiant imperijos valdžios nemalonės, taip pat pasižymėjo.

⁴⁵ Mykolo Avtuškevičiaus 1815 m. tarnybos lapas, in: *LVIA*, f. 694, ap. 2, b. 6, l. 19v–20.

⁴⁶ Czesław Falkowski, „Cywiński Jan Kajetan (1772–1846)“, in: *PSB*, t. 4, Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności, 1938, p. 135–136.

⁴⁷ Czesław Falkowski, „Borowski Ignacy (?–1852)“, in: *PSB*, t. 2, p. 346–347.

⁴⁸ Czesław Falkowski, „Bowkiewicz Józef (1794–1866)“, in: *PSB*, t. 2, p. 379–380.

⁴⁹ Czesław Falkowski, „Dmochowski Kazimierz Roch (1780–1851)“, in: *PSB*, t. 5, Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności, 1939, p. 208–209.

Prokuratoriaus veiklos sritys. Pagrindinė prokuratoriumi išrinkto kapitulos nario veiklos sritis nuo pat šios pareigybės įsteigimo buvo kapitulos bendrai valdomo turto, visų pirma žemės valdų, administravimo priežiūra ir kontrolė⁵⁰. Analizei pasirinktu laikotarpiu, iki jų nusavinimo Rusijos imperijos išdo labai 1841 m., prokuratorius daugiausia laiko skirdavo žemės valdų administravimo priežiūrai ir pajamų iš jų gavimo užtikrinimui. Liudo Truskos, analizavusio Katalikų Bažnyčios Lietuvoje XVIII a. antroje – XIX a. pirmoje pusėje žemėvalda, duomenimis 1772–1775 m. Vilniaus kapitulos stalo dvarui priklausė Pasvalio, Panerio, Adučiškio, Mažosios Kolpenicos, Volčos, Sožico, Braševičiaus, Kamenco ir Strešinos žemės valdos su 4000 dūmų⁵¹. Tad prokuratorius XIX a. pirmoje pusėje darbo stygiumi neturėjo pagrindo skųstis. Ypač daug laiko užimdavo bylinėjimasis su mirusių kapitulos narių turto paveldėtojais. Pastebėtina, kad analizei pasirinktu laikotarpiu prokuratoriai teismuose kapitulos reikalų nesiimdavo ginti. Visais atvejais kapitulos interesams atstovauti būdavo pasitelkiami pašaliniai, tikėtina, teisę gerai išmanę asmenys. Spėtina, kad tai galėjo būti nuolatinė su kapitula bendradarbiavusių profesionalų grupė. Juolab kad kai kuriems iš jų mokėtas metinis atlyginimas. Tačiau prielaidai apie kapitulos interesus teismuose gynusią nuolatinę profesionalių teisininkų grupę patikrinti reikia kitokio pobūdžio ir platesnės chronologinės imties tyrimų. Dabartiniame temos tyrimo etape turimi duomenys leidžia teigti, kad teismuose atstovauti kapitulos interesams kvalifikacijas turinčius asmenis surasti buvo prokuratoriaus pareiga. Prokuratorius kapitulos vardu su jais derėdavosi ir suteikdavo įgaliojimą ar pasirašydavo sutartį dėl atlygio už atstovavimą konkrečioje byloje. Antai Kontrimas 1800 m. spalio 15 d. kapitulos vardu pasirašė įgaliojimą Trakų medžiokliui Juozapui (?) Rosochackiui (Józef (?) Rossochacki)⁵² atstovauti Vilniaus katedros kapitulai Trakų apskrities žemės ir pilies teismuose⁵³. Trakų žemės teisme 1801 m. Rosochackis atstovavo kapitulai dviejose bylose su ponais Chominskiais dėl pinigų

⁵⁰ Wioletta Pawlikowska, *op. cit.*, p. 55.

⁵¹ Liudas Truska, *Bažnytinė žemėvalda Lietuvoje feodalizmo epochoje (XVIII a. 2-oje – XIX a. 1-oje pusėje)*, Vilnius: Lietuvos TSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, 1988, p. 11.

⁵² Czesławo Malewskio duomenimis, Trakų medžioklis Juozapas Rosochackis (Józef Rossochacki) sutinkamas 1808–1809 m. dokumentuose (Czesław Malewski, *Rodziny szlacheckie na Litwie w XIX wieku: Powiat święciański i trocki*, Warszawa: Instytut Historii PAN, 2023, p. 396).

⁵³ Prokuratoriaus Ignacijaus Kontrimo įgaliojimas Juozapui Rosochackiui, 1800-10-15, in: *LNMMB RKRS*, f. 190, b. 239, l. 1.

sumos ir Jasevo (Jasiewo) kaimo ginčo⁵⁴. Įgaliotasis asmuo už savo darbą atsiskaitydavo prokuratoriui, kuris savo ruožtu atsiskaitydavo kapitulai. Taip prokuratorius Mirskis atsiskaitė konfratrams pateikdamas raportą apie įgaliotinio regento Tomo Krasovskio (Tomasz Krassowski) atstovautus teisinius procesus⁵⁵. Pastebėtina, kad prokuratorius turėjo pareigą atsiskaityti su įvairiais ir įvairiomis aplinkybėmis kapitulos prisiimtais finansiniais įsipareigojimais tiek dvasininkams, tiek pasauliečiams. Antai prokuratorius Borovskis 1831 m. sausio mėn. atsiskaitė su Ignacijumi Bohdanovičiumi (Ignacy Bohdanowicz), Minsko gubernijos I departamento prezidentu, per jo brolių, buvusį Vilniaus pakamarių, sumokėdamas 162 sidabro rublius ir 50 kapeikų už jam priklausiusio valstiečio darbą pagal sutartį su kapitula pastarosios valdose⁵⁶. Prokuratoriaus pareiga buvo tartis ir dėl atlygio kapitulą teismuose atstovaujantiems asmenims. Į posėdį susirinkę kapitulos kanauninkai ir prelatai neretai primindavo prokuratoriui, kad užmokestis būtų sulygtas kapitulos naudai. Įprastai kiekvieną kartą toks pageidavimas motyvuotas lėšų kapitulos kasoje stygiu. Atveju, kad kapitula būtų atsisakiusi mokėti prokuratoriaus sutartą atlygį ją teismuose atstovavusiems asmenims nagrinėtu laikotarpiu nepasitaikė. Tad manytina, kad prokuratoriai paisė konfratūrų nurodymų ir stengėsi bendras lėšas naudoti taupiai. Teisinių reikalų tvarkymui prokuratorius, atrodo, iš anksto galėjo iš kapitulos išdo gauti atitinkamą sumą. Tačiau ne visada jos pakakdavo. Antai 1807 m. kadencijos pabaigoje prokuratoriui Kruševskiui kapitulai pateikus finansinę savo veiklos šiose pareigose apyskaitą, paaiškėjo, kad iš kapitulos išdo paimta suma yra viršyta. Tačiau 1783 lenkiškus auksinus ir 15,5 grašio, kuriuos Kruševskis sumokėjo iš savo lėšų, kapitula nutarė tokias išlaidas gražinti⁵⁷. Neatmestina, kad kartais prokuratoriui galėjo tekti sulygtą atlygį sumokėti pačiam neatlygintinai.

⁵⁴ Prokuratoriaus Ignacijaus Kontrimo raportas kapitulai, 1801-10-09, in: *LNMMB RKRS*, f. 190, b. 22 l. 9–10v; Korsakų giminės valdytą Jasevo palivarką Švenčionių paviete Ašmenos žemės teismo teisėjas Jonas Mikalojus Korsakas (Jan Mikołaj Korsak) 1618 m. užrašė savo Vilniuje įsteigtai Korsako bursai, kuri XIX a. buvo Vilniaus katedros kapitulos žinioje (*Słownik geograficzny Królestwa Polskiego in innych krajów słowiańskich*, t. 3, Warszawa: Druk „Wiek”, 1882, p. 479).

⁵⁵ Prokuratoriaus Juozapato Mirskio raportas kapitulai, 1808-06-06, in: *LNMMB RKRS*, f. 190, b. 22, l. 32–33v.

⁵⁶ Vincento Bohdanovičiaus raštas, 1831-01-21, in: *LNMMB RKRS*, f. 190, b. 370, l. 1.

⁵⁷ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1807-07-01, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 247, l. 148v.

Prokuratorius pagal pareigas turėjo pasirūpinti nuomos už žemės sklypus ir kapitulai priklausiusius namus Vilniaus mieste surinkimu. Buvo atsakingas ir už deramą kapitulos konfratūrų rezidencinių namų priežiūrą bei jų santykius su miesto valdžia. Magistratui 1802 m. laikraščiuose paskelbus potvarkį, kuriuo kiekvienas mūrnamio savininkas ar valdytojas per nustatytą dviejų mėnesių terminą magistratui pateiktų savo valdomos nuosavybės dokumentus, prokuratorius nedelsdamas kreipėsi į posėdį susirinkusius konfratūrus siūlydamas įpareigoti vieną iš kapitulos narių paruošti dokumentus, reikalingus įrašyti į miesto knygas. Kapitula tąkart vienbalsiai pritarė prokuratoriaus siūlymui ir įpareigojo kapitulos archyvarą sudaryti visų kapitulai priklausančių mūrnamių, įskaitant ir rezidencinius namus, dvarelių ir sklypų sąrašą ir drauge su reikalaujamais nuosavybės dokumentais pateikti magistratui⁵⁸. Aplinkybė, kad žemės valdų ir kapitulai priklausiusių sklypų ir namų administravimo reikalai XIX a. pirmoje pusėje buvo viena iš pagrindinių bendruose kapitulos posėdžiuose svarstytų temų, leidžia teigti, kad prokuratoriaus savarankiškumas priimant sprendimus šiais klausimais buvo sąlyginis. Galutinis sprendimas visais svarbesniais valdų administravimo klausimais buvo priimamas bendru tądien posėdyje dalyvaujančių kapitulos narių sutarimu. Žvelgiant iš laiko perspektyvos, akivaizdu, kad kapitula dažnai naudojosi teise pavesti prokuratoriumi sutvarkyti vieną ar kitą einamąjį reikalą, ypač jeigu tai kaip nors buvo susiję su valdų administravimu. Antai kapitulos prelatams arkidiakonams priklausiusiose prestimonijos valdose⁵⁹ Rukainiuose, 1801 m. rugpjūčio 7 d. mirus jas valdžiusiam prelatui Jurgiui Polubinskiui (Jerzy Połubiński), kapitula pavedė tuomečiam prokuratoriumi Kontrimui nuvykus į vietą ne tik pasirūpinti mirusio konfratro laidotuvėmis, bet ir suinventorinti po mirties likusį turtą. Kapitulos sprendimu prokuratoriumi

⁵⁸ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1802-07-09, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 246, p. 371.

⁵⁹ Prestimonija – katedros kapitulos žemės valda, susieta su konkrečia visateisio katedros kapitulos nario tarnyste – scholasterija, kustodija, etc. Pradėjęs eiti vienas ar kitas visateisio katedros kapitulos nario pareigas, prelatas/kanauninkas gaudavo valdyti jo tarnystės kapituloje pareigoms priklausančias žemės valdas. Prelatas/kanauninkas jas administravo ir naudojosi iš jų gaunamomis pajamomis tol, kol eidavo jam paskirtas visateisio katedros kapitulos nario tarnystės pareigas. Atvejais, kai pasikeisdavo prelato/kanauninko tarnystės statusas kapituloje, gaudavo administruoti tos tarnystės pareigoms priklausiusias žemės valdas. Liudo Truskos pateiktais duomenimis, 1775 m. Vilniaus katedros kapitulos prestimonijose (kartu su sufragano ir kanclerio valdomis) buvo 1200 dūmų; žr. Liudas Truska, *op. cit.*, p. 12.

ta kart buvo pavestas ir laikinas Polubinskio rezidencinio mūrnamos Vilniaus mieste administravimas⁶⁰. Tiesa, padėti pastarąjį nuodugniai aprašyti kapitula įpareigojo kanauninką Tada Jurevičių (Tadeusz Jurewicz)⁶¹. Tačiau atsakomybė už mūrnamos ir jame buvusių daiktų suinventorinimą, kaip ir santykius su prelatu Polubinskio paveldėtojai, teko prokuratoriui. Pastarasis atvejis gali būti priskirtas prie tipinių, kurie analizuotu laikotarpiu kartojoji pagal poreikį.

Pirmaisiais XIX a. penkto dešimtmečio metais Rusijos imperijai sekuliarizavus kapitulos bendrai administruotas žemės valdas, prokuratoriaus darbo apimtys pastebimai sumažėjo. Turint omenyje, kad kapitula išlaikė Vilniaus mieste turėtus mūrnamos, tikėtina, kad jų administravimas tapo pagrindine prokuratoriaus veiklos sritimi. Ar antroje amžiaus pusėje prokuratorius gaudavo kitų pavedimų, dėl duomenų stokos dabartiniame temo tyrimo etape atsakyti neįmanu.

Apibendrinimas. XIX a. prokuratoriaus pareigybės raidą pagal jai katedros kapitulos deleguotų darbų apimtį tikslinga skaidyti į du laikotarpius: a) iki katedros kapitulos valdų sekuliarizacijos 1841 m. ir b) po 1841 m. sekuliarizacijos. Pirmuoju laikotarpiu iš esmės buvo išlaikytos kapitulos statutais reglamentuotos prokuratoriaus darbo apimtys. Pagrindinis prokuratoriaus rūpestis buvo kapitulos stalo valdų administravimas. Šalia to, kaip ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikais, nestigo vienkartinį kapitulos skiriamų užduočių. Antroje amžiaus pusėje nelikus bendrai katedros kapitulos valdytų žemės valdų, pagrindinė prokuratoriaus darbo sritis tapo katedros kapitulai priklausiusių mūrnamių Vilniaus mieste deramo administravimo užtikrinimas.

Temos literatūroje funkcionuojantis teiginys, kad išdininko ir prokuratoriaus pareigas ėjo tas pats asmuo, yra koreguotinas. XIX a. prokuratoriaus pareigybė, kitaip nei XVI a. antroje pusėje, tik išimtiniais atvejais buvo dvejina su išdininko. Argumentuotam atsakymui, kuriuo laikotarpiu įvyko šių pareigybių skirtis, reikia platesnės chronologinės imties tyrimų. Prokuratoriaus pareigybės sudvejinimas su katedros kapitulos sekretoriaus ir punktatoriaus pareigomis XIX a. paskutiniame dešimtmetyje (Harasimavičiaus atvejis) yra sumažėjusios darbo apimtys padarinys.

⁶⁰ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1801-08-08, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 246, p. 270–271.

⁶¹ Katedros kapitulos posėdžio protokolas, 1801-08-17, in: *LMAVB RS*, f. 43, b. 246, p. 278–279.

Prokuratoriaus rinkimai, kaip ir laikotarpis iki Abiejų Tautų Respublikos padalijimų, buvo katedros kapitulos vidaus reikalas. Prokuratorius rinktas kapitulos posėdyje slaptu balsavimu, sprendimas priimamas bendru sutarimu. Aplinkybė, kad nagrinėtu laikotarpiu rinkimai vyko dalyvaujant vienam kandidatui, leidžia juos vertinti kaip formalią procedūrą. Rusijos imperijos valdžia progos pasirūpinti, kad prokuratoriumi būtų paskirtas lojalumu pasaulietinei valdžiai 1863 m. sukilimo metais ėmęs garbėti Tupalskis, nepraleido. Tačiau į prokuratorių skyrimo procedūros eigą pasaulietinė valdžia nesikišo.

Pagrindo prokuratoriaus pareigas priskirti prestižinėms nėra, tačiau faktas, kad į jas septinto dešimtmečio viduryje buvo paskirtas imperijos valdžios iniciatyva visateisio nario statusu į kapitulą inkorporuotas prelatas Tupalskis, perša prielaidą, kad ši pareigybė Rusijos imperijos valdžios pareigūnų buvo vertinama. Tiesioginių sąsajų apie tai, kad prokuratoriaus pareigybė XIX a. būtų buvusi atspirties taškas kapitulos nario bažnytinėje karjeroje, nenustatyta. Tačiau turint omenyje, kad Vilniaus katedros kapitulos prokuratoriais savo laiku buvo vėliau įtakingas pareigas ėję dvasininkai (arkivyskupas metropolitas Dmochovskis, Vilniaus vyskupijos valdytojai Baukevičius, Civinskis), šią pareigybę tikslinga skirti prie netiesioginių dvasininko bažnytinę karjerą lėmusių veiksnių.

Tyrimo metu buvo identifikuota 20 asmenų, katedros kapitulos kanau-ninkų ir prelatų bei jų koadjutorių, kurie įvairiais metais ėjo prokuratoriaus ar jo padėjėjo pareigas. Tai buvo veiklių, katedros kapitulos ir kartu vyskupijos reikalų tvarkymui angažuotų asmenų grupė. Vienas iš pagrindinių šios grupės kolektyvinio portreto bruožų – plataus profilio išsilavinimas. Be teologinių studijų, dauguma prokuratoriais XIX a. pirmoje pusėje dirbusių asmenų buvo išklausę gamtos ir humanitarinių mokslų kursus Vilniaus universitete. Pateiktas XIX a. prokuratorių sąrašas nėra baigtinis, tačiau dėl fragmentiškų šaltinių duomenų mažai tikėtina, kad ateityje jį pavyks reikšmingai papildyti.

Atlikta analizė darbinę hipotezę apie prokuratoriaus pareigybės nu-nykimą, sąlygotą Rusijos imperijos inicijuotos plataus mąsto dvasininki-jai priklausiusių žemės valdų sekuliarizacijos pirmaisiais XIX a. penkto dešimtmečio metais, patvirtina iš dalies. Prokuratoriaus darbo apimtys, lyginant su XIX a. pirma puse, pastebimai sumenko, tačiau pati pareigybė nebuvo panaikinta.

THE OFFICE OF THE PROCURATOR OF THE CHAPTER
OF VILNIUS DIOCESAN CATHEDRAL IN THE NINETEENTH
CENTURY: PERSONALITIES AND THE PECULIARITIES
OF DEVELOPMENT

Summary

Based on the literature on the subject and on primary sources, the article analyses the development of the office of the procurator in the nineteenth century. It has been established that, as in the times of the Grand Duchy of Lithuania, the procurator was responsible for the administration of the economic affairs of the corporation of a cathedral chapter. In the period before the secularisation of the land holdings of the cathedral chapter in 1841, the main activity of the procurator was to ensure their proper administration. The procurator had the duty to submit the management of the common holdings to the cathedral chapter for consideration at a general meeting. Decisions were taken by consensus of the members of the chapter. After 1841, the main area of the procurator's work was to ensure proper administration of the brickwork buildings that belonged to the chapter in Vilnius. Also, as in the period of the Grand Duchy of Lithuania, there was no shortage of one-off assignments to the procurator of the cathedral chapter.

There is no reason to classify the office of the procurator as a prestigious one, but the fact that Edward Tupalski, who was incorporated in the chapter as a prelate on the initiative of the Russian imperial authorities, was appointed to these duties in the mid-1860s leads to the assumption that it was a position regarded as important in the eyes of the secular authorities.

In the context of the ecclesiastical careers of the members of the Chapter, the office of the procurator was not worthy of mutual competition. No direct link has been found to the office of procurator being a starting point in the ecclesiastical career of a Chapter member in the nineteenth century. However, given that at some time the procurators of the Vilnius cathedral Chapter were clergymen who later occupied influential positions (Kazimierz Dmochowski, the archbishop of Magileu, Józef Bowkiewicz and Jan Cywiński, administrators of the diocese of Vilnius), it is appropriate to include this position among the indirect factors that influenced the cleric's ecclesiastical career.

As in the period before the partitions of the Republic of the Two Nations, the election of the procurator was an internal matter of the cathedral Chapter. The procurator was elected by secret ballot at a meeting of the Chapter. The decision was taken by consensus. The fact that during the period in question the elections were held with the participation of a single candidate makes it possible to regard them as a formal procedure.

The examination identified twenty persons, canons and prelates of the cathedral Chapter and their coadjutors, who in various years had served

as procurators or assistant procurators. It was a group of active individuals committed to the cathedral Chapter and, at the same time, to the management of diocesan affairs. One of the outstanding features of their collective portrait is their broad educational background. In addition to their theological studies, most of the members of the cathedral Chapter who served as procurators in the first half of the nineteenth century had taken courses in the natural sciences and humanities at Vilnius University. The list of nineteenth-century procurators is not exhaustive, but the fragmentary nature of the sources makes it unlikely that it will be significantly expanded in the future.

Priedas

VILNIAUS VYSKUPIJOS KATEDROS KAPITULOS
PROKURATORIAI 1798–1896 M.

Eil. Nr.	Asmenvardis	Pareigybė ir titulas kapituloje rinkimų metu	Amžius	Kadencijos trukmė	Pastabos
1	Ignacijus Kontrimas (Ignacy Kontrym)	Kan.; prel. kustodas (nuo 1798-12-12)	n	1798-11 – 1802	Kan. Pranciškus Kelpša (Franciszek Kelpsza) – pagalbininkas bylai dėl žemės valdų su Infliantų vysk. Juozapo Kosakovskio paveldėtojais, in: <i>LMAVB RS</i> , f. 43, b. 245, p. 240–241.
2	Juozapatas Mirskis (Jozafat Mirski)	Kan. koad.	n	1802-06 – 1806	Kan. koad. Tomas Puzina (Tomasz Puzyna), pagalbininkas, minimas 1802-07-21, in: <i>LMAVB RS</i> , f. 43, b. 246, p. 371.
3	Antanas Kruševskis (Antoni Kruszewski)	Kan.	~ 56	1806-06 – 1808	
4	Juozapatas Mirskis (Jozafat Mirski)	Kan. koad.	n	1808-06 [?] – 1809-06 – 1810-06 [?]	
5	Ignacijus Zenkavičius (Ignacy Zienkowicz)	Kan.	n	1811-05 – 1812	Kan. Juozapas Konstantinas Boguslavskis (Józef Konstanty Bogusławski), 57 m., pavadavo 1811-07-09 [?] mėn.; kan. Adomas Kosakovskis (Adam Kossakowski), ~ 47 m., 1812-01-06 – 1812-02-13, in: <i>LNNMB RKRS</i> , f. 190, 290, l. 1–3.

6	Vincentas Labunskis (Wincenty Łabuński)	Kan.	~ 47	1812-05-[?] – 1813	Pasiprašė atleidžiamas 1813-04-19, in: <i>LMAVB RS</i> , f. 43, b. 252, p. 24.
7	Kazimieras Dmochovskis (Kazimierz Dmochowski)	Kan.	33	1813-04 – 1816-[?]	Nuo 1848 m. Mogiliavo arkivyskupas metropolitas
8	Simonas Porazinskis (Szymon Poraziński)	Kan. koad.	~ 47	1816-04-[?] – 1819	
9	Jonas Civinskis (Jan Cywiński)	Prel.	49	1821-05 – 1825	1819-01 – iždininkas, in: <i>LNMMB RKRS</i> , f. 190, b. 472, l. 1v.
10	Avtuškevičius Mykolas (Awtuszkiewicz Michał)	Kan.	~ 54	1827-04 – 1829 [?]	Prokuratorius Jonas Civinskis 1827-10, in: <i>LMAVB RS</i> , f. 43, b. 263, l. 94v.
11	Ignacijus Borovskis (Ignacy Borowski)	Kan.	~ 43	1829 [?] – 1837-05	Vilniaus katedros kapitulos prelatas nuo 1843 m.
12	Juozapas Baukevičius (Józef Bowkiewicz)	Kan., prel. nuo 1843-08	43	1837-05 – 1842-03 – 1844/1865 [?]	Vysk. admin. nuo 1863-06
13	Edvardas Tupalskis (Edward Tupalski)	Prel.	n	1865-09 – 1872 [?]	
14	Liudvikas Zdanavičius (Ludwik Zdanowicz)	Kan.	n	1872 [?] – 1875 [?]	Prel. arkidiakonas (1884–1887); prel. prepozitas (1888–1896)
15	Jonas Kulieša (Jan Kulesza/Kuliesza)	Kan.	n	1875-02 – 1879 [?]	Prel. kantorius (1880–1882)
16	Aleksandras Vaškevičius (Aleksander Waszkiewicz)	Garb. kan.	n	1879-02 –	
17	Motiejus Harasimavičius (Maciej Harasimowicz)	Prel.	~ 54	1896-09 –	Kapitulos prokuratorius, sekretorius, punktatorius, in: <i>KZ</i> , p. 530.

Šaltiniai

Jan Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska w jej dziejowym, liturgicznym, architektonicznym i ekonomicznym rozwoju*, cz. 3, Wilno: Druk Józefa Zawadzkiego, 1916; LVIA, f. 694, ap. 2, b. 6; LMAVB RS, f. 43, b. 176, l. 245–269; LNMMB RKRS, f. 190, b. 472, l. 2332.

Lentelės santrumpos

garb. kan. – garbės kanauninkas

kan. – kanauninkas

kan. koad. – kanauninkas koadjutorius

KZ – Jan Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska w jej dziejowym, liturgicznym, architektonicznym i ekonomicznym rozwoju*, cz. 3, Wilno: Druk Józefa Zawadzkiego, 1916

n – nenustatyta

prel. – prelatas

vysk. – vyskupas

vysk. admin. – vyskupijos administratorius